Lietas Nr. A420162624
AA43-0691-25/8
ECLI:LV:ADAT:2025:1021.A420162624.20.S

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā, 2025.gada 21.oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Irina Kaļiņina, tiesnese Santa Liniņa un tiesnese Roze Paegle

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ (*/Persona A/*) un /Persona B/ (*/Persona B/*) pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru viņiem tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss, izdošanu, un pienākuma uzlikšanu Krāslavas novada pašvaldības iestādei ,,Sociālais dienests" aprēķināt un izmaksāt dzīvokļa pabalstu par laika posmu no 2024.gada 1.janvāra līdz 2024.gada 30.jūnijam, sakarā ar /Persona A/ un /Persona B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 11.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Krāslavas novada pašvaldības iestāde „Sociālais dienests" (turpmāk – Sociālais dienests) ar 2024.gada 15.janvāra lēmumu Nr.4.2.12/8, izskatot pieteicējas /Persona A/ iesniegumu, atteica piešķirt viņai trūcīgas mājsaimniecības statusu, jo pieteicēja nav ievērojusi tiesību normās noteikto pienākumu reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā un pildīt bezdarbnieka pienākumus.

Ar Krāslavas novada Labklājības pārvaldes 2024.gada 5.marta lēmumu Nr.1.14/10 apstrīdētais Sociālā dienesta lēmums atstāts negrozīts. Pieteicēja minēto Labklājības pārvaldes lēmumu apstrīdēja.

[2] Krāslavas novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisija (turpmāk – Komisija) 2024.gada 23.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.K.11-2/1 atstāt negrozītu apstrīdēto Labklājības pārvaldes lēmumu, argumentējot to šādi.

[2.1] Lietā nav strīda, ka pieteicējas dzīvesvieta ir deklarēta /Adrese D/ un viņai, pamatojoties uz Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma (turpmāk – Sociālās palīdzības likums) 9.panta pirmo daļu un Krāslavas novada pašvaldības domes 2021.gada 28.oktobra saistošo noteikumu Nr.2021/16 „Par maznodrošinātas mājsaimniecības ienākumu slieksni un sociālās palīdzības pabalstiem Krāslavas novada pašvaldībā" 2.punktu ir tiesības pretendēt uz trūcīgas mājsaimniecības statusa piešķiršanu. Tāpat lietā nav strīda, ka pieteicējas vecums – /Gadi/ gadi – atbilst Latvijas Republikā noteiktajam darbspējīgajam vecumam.

[2.2] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma (turpmāk – Sociālās palīdzības likums) 36.panta otrā daļa personai darbspējīgā vecumā, kura vēlas saņemt sociālās palīdzības pabalstu, uzliek par pienākumu reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā un pildīt bezdarbnieka pienākumus. Minētajā tiesību normā noteiktais izņēmums pienākumam reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā attiecas uz personām ar invaliditāti vai vecuma pensijas saņēmējiem. Kaut gan pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā norāda, ka viņai ir invaliditāte, tomēr iestāde ir konstatējusi, ka šāds statuss pieteicējai nav piešķirts.

Iepriekš, 2023.gada trešajā un ceturtajā ceturksnī, pieteicējas mājsaimniecībai bija piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss, taču 2023.gada 5.decembrī pieteicēja zaudēja bezdarbnieka statusu, līdz ar to arī tika pieņemts lēmums par atteikumu piešķirt trūcīgas mājsaimniecības statusu 2024.gada 1.ceturksnī.

[2.3] Pieteicēja nav izpildījusi Sociālās palīdzības likuma 5.panta pirmajā daļā un 7.pantā noteikto pienākumu atļaut sociālā darba speciālistam apsekot dzīvesvietu.

Pieteicējas izvairīšanās no savu līdzdarbības pienākumu pildīšanas konstatējama no Sociālā dienesta sociālā darbinieka 2024.gada 13.februāra atzinuma, kurā arī norādīts, ka pieteicējas faktiskā dzīvesvieta ir /Adrese A/, viņa izvairās no tikšanās klātienē ar sociālo darbinieku, apmeklējusi to tikai dažas reizes, kad vasaras mēnešos uzturējusies deklarētajā adresē. Sociālais darbinieks regulāri apseko pieteicējas dzīvesvietu, taču viņu tur nesastop.

[3] Pieteicēji /Persona A/ un /Persona B/ vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu un tā papildinājumu, lūdzot uzdot iestādei pienākumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru pieteicējiem tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss, kā arī uzlikt pienākumu Sociālajam dienestam aprēķināt un izmaksāt dzīvokļa pabalstu par laika posmu no 2024.gada 1.janvāra līdz 2024.gada 30.jūnijam. Pieteicēji savu lūgumu pamato šādi.

[3.1] Pieteicēji ir /Adrese C/ vecuma pensijas saņēmēji. 2023.gada ceturtajā ceturksnī mājsaimniecības kopējie ienākumi bija 298,77*euro* mēnesī, citu ienākumu pieteicējiem nav. Tātad kopīgie ienākumi ir krietni mazāki par valsts noteikto ienākumu slieksni trūcīgai mājsaimniecībai Latvijā 2024.gadā. Pieteicēju dzīvesvieta /Adrese B/ ir nopostītā mājā, kuru pieteicēji atjauno. Abiem pieteicējiem ir izdevumi par medicīniskajiem pakalpojumiem. Pieteicējas mājsaimniecībai 2023.gada trešajā un ceturtajā ceturksnī bija piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss un kopš tā laika situācija nav mainījusies.

[3.2] Pieteicēja ir kvalificēts speciālists ar lielu pieredzi, viņa vairākas reizes ir sazinājusies ar Nodarbinātības valsts aģentūru darba jautājumos, taču darbs viņai netika piedāvāts, kam par iemeslu ir vecums, specifiska darba pieredze, liels attālums no dzīvesvietas līdz jebkurai darba vietai. 2023.gada trešajā un ceturtajā ceturksnī pieteicējas ģimenei tika piešķirts trūcīgas ģimenes statuss bez prasības reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā, proti, lēmumi par statusa piešķiršanu pieņemti 2023.gada 26.jūlijā un 16.oktobrī, bet Nodarbinātības valsts aģentūrā viņa reģistrējusies tikai 2023.gada 8.novembrī.

Saskaņā ar likumā noteikto izņēmumu pieteicējai nav jāreģistrējas Nodarbinātības valsts aģentūrā, jo viņa ir vecuma pensijas saņēmēja. Likums nereglamentē, kurai valstij šī pensija jāpiešķir.

Tāpat pieteicēja ir invalīds, ko apliecina Sociālajā dienestā pieejams citā valstī izsniegts oficiāls dokuments. Latvijā invaliditāti viņa nevar apstiprināt, jo nepieciešama nauda medicīniskajai apskatei un transportam. Sociālā dienesta pienākums bija palīdzēt pieteicējai iziet invaliditātes komisiju.

[3.3] Pieteicēji dzīvo Latvijā, pieteicējas īpašumā ir māja, pieteicēji maksā nodokļus un saņem pensiju uz bankas kontiem Latvijā. Dzīvesvietas deklarēšanas likums neuzliek pienākumu pastāvīgi uzturēties deklarētajā adresē. Saskaņā ar šī likuma 1. un 3.pantu dzīvesvietas deklarācija ir nepieciešama, lai valsts un pašvaldību iestādes varētu ar personu sazināties. Iestāde nav pierādījusi, ka pieteicēji nedzīvo Latvijā. Šāds apgalvojums ir pretrunā ar Pilsonības un migrācijas pārvaldes informāciju, ka pieteicēji ir repatrianti, kuriem ir izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja.

Sociālais darbinieks pieteicēju dzīvesvietu apsekoja jau 2023.gada 25.jūlijā, ko pierāda Sociālā dienesta 2024.gada 29.janvāra vēstule. Iestāde nav informējusi par iemesliem, kādēļ bija nepieciešams veikt atkārtotu apsekošanu.

Neatbilst patiesībai informācija, ka pieteicēja neļāva pārbaudīt viņas dzīvesvietu. Tāpat neatbilst patiesībai informācija par izvairīšanos no tikšanās ar sociālo darbinieku, jo pieteicēja laika posmā no 2023.gada 1.jūlija līdz 2023.gada 31.decembrim Sociālajā dienestā personīgi parakstījusi daudzus dokumentus, savukārt pēc 2023.gada 31.decembra pieteicējiem nebija nepieciešams tikties ar sociālo darbinieku.

[3.4] Sociālās palīdzības atteikuma pamats ir atrašanās valsts apgādībā vai apstāklis, ka personai ir pietiekami finanšu līdzekļi. Sociālās palīdzības likuma 5.panta pirmajā daļā, 7.pantā, 36.panta otrās daļas 1.punktā un Ministru

kabineta 2020.gada 17.decembra noteikumu Nr.809 „Noteikumi par mājsaimniecības materiālās situācijas un sociālās palīdzības saņemšanu” (turpmāk – Noteikumi Nr.809) 4.punktā norādītie apstākļi nevar būt atteikuma pamats.

Arī saskaņā ar Sociālās palīdzības likuma 9.panta pirmo daļu pašvaldībai, kuras teritorijā ir deklarētā personas dzīvesvieta, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību.

Lietā nav pierādījumu, ka pieteicējiem ir pietiekami ienākumi un materiālie resursi, lai patstāvīgi atrisinātu savas problēmas vai, ka viņi saņem pakalpojumus, kas tiek pilnībā vai daļēji finansēti no valsts vai pašvaldības budžeta. Minētie apstākļi liedz iestādei tiesības atteikt pieteicējiem trūcīgas mājsaimniecības statusu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Viens no Sociālās palīdzības likuma 9.panta pirmajā daļā noteiktajiem kritērijiem sociālās palīdzības saņemšanai ir deklarētās dzīvesvietas esība attiecīgajā pašvaldībā. Vienlaikus ir ņemams vērā, ka saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 4.panta pirmo daļu dzīvesvietas maiņas gadījumā attiecīgās personas pienākums ir mēneša laikā, kopš tā pastāvīgi dzīvo jaunajā dzīvesvietā, deklarēt to dzīvesvietas deklarēšanas iestādē. Tātad tiesību normas paredz, ka ir būtiski ne tikai, lai personas deklarētā dzīvesvieta sakristu ar viņas faktisko dzīvesvietu, bet arī faktiskās dzīvesvietas esība pašvaldības teritorijā.

[4.2] Atbilstoši Sociālās palīdzības likuma 36.panta pirmās daļas 2.punktam pašvaldības sociālais dienests pirms lēmuma par trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa vai sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu mājsaimniecībai vai atsevišķai personai mājsaimniecībā pieņemšanas izvērtē mājsaimniecības kopējos materiālos resursus, izmantojot valsts un pašvaldības informācijas sistēmās esošos datus un ievērojot to, ka par īpašumu un naudas līdzekļu uzkrājumu neuzskata vienu mājsaimniecības nekustamo īpašumu vai tā daļu, kur savu dzīvesvietu deklarējis un dzīvo iesniedzējs un pārējās personas, kurām ir kopīga saimniecība ar iesniedzēju. Tātad gadījumā, ja persona nedzīvo īpašumā, kurā tā ir deklarēta, minētais īpašums tiek uzskatīts par īpašumu, novērtējot personas materiālo stāvokli.

[4.3] Likuma „Par sociālo drošību” 26.pants pirmā daļa noteic, ka personai, kura iesniedz pieprasījumu pēc sociālajiem pakalpojumiem vai tos saņem, ir pienākums sniegt pilnīgas pakalpojuma saņemšanai nepieciešamās ziņas un pēc sociālo pakalpojumu sniedzēja pieprasījuma: nekavējoties ziņot par pārmaiņām apstākļos, kuri nosaka sociālā pakalpojuma saņemšanu vai par kuriem sakarā ar pakalpojuma saņemšanu iepriekš sniegtas ziņas (1.punkts); iesniegt pierādījumus un nepieciešamos dokumentus (2.punkts).

Sociālās palīdzības likuma 7.panta 2.punktā uzsvērts, ka klienta pienākums ir sniegt ziņas par sevi, sadarboties ar sociālo dienestu savas sociālās situācijas novērtēšanā un pildīt sociālā dienesta ieteikumus šīs situācijas uzlabošanai. Minētā panta 6.punkts paredz, ka klienta pienākums ir atļaut sociālā darba speciālistam apsekot dzīvesvietu, ja sociālo pakalpojumu vai sociālās palīdzības saņemšana saistīta ar klienta materiālo resursu novērtēšanu vai dzīvesvietas apsekošana ir nepieciešama, veicot sociālo darbu ar klientu.

No minētajām tiesību normām izriet personas pienākums sniegt pilnīgu informāciju par faktisko dzīvesvietu un par dzīvesvietas maiņu. Neiespējamība apsekot faktisko dzīvesvietu, cita starp minēto pienākumu neizpildes gadījumā, ir šķērslis objektīvai mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanai un ir pamats atteikt trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa vai sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu.

[4.4] Tiesa no lietas materiāliem konstatēja, ka 2023.gada 25.jūlija apsekošanā Sociālais dienests sastapa pieteicējus deklarētajā dzīvesvietā /Adrese B/. Vienlaikus norādīts, ka ir acīmredzams, ka īpašums ilgu laiku nebija sakopts, /Persona A un Persona B/ ģimene tikai sāk iekārtot savu dzīves vietu, ir uzsākts mājas remonts. Savukārt 2024.gada 20.marta apsekošanā Sociālais dienests konstatēja, ka deklarētajā dzīvesvietā pieteicēji nav sastopami un no redzētā var konstatēt, ka īpašnieki jau ilgu laiku tur neuzturas. Teritorija nav kopta. Tas pats konstatēts arī 25.marta un 27.marta apsekošanās un fiksēts lietā iesniegtajos apsekošanas aktos. Arī sociālās darbinieces 2024.gada 13.februāra atzinumā ir norādīts, ka, lai pārliecinātos par pieteicējas vairākkārtējos iesniegumos norādīto

faktu patiesumu, sociālais darbinieks regulāri apseko viņas dzīvesvietu, taču viņu tur nesastop. Atzinumā norādīts arī tas, ka pieteicēji savu dzīvesvietu /Adrese B/ deklarējuši 2019.gada 21.janvārī, taču pastāvīgi tur nedzīvo un viņu faktiskā dzīvesvieta ir /Adrese A/ (adrese nav zināma). Sociālo darbinieku pieteicēja apmeklējusi tikai dažas reizes, kad vasaras mēnešos uzturējusies deklarētajā adresē.

[4.5] No konstatētajiem faktiem tiesa secināja, ka pieteicēji faktiski nedzīvo nekustamajā īpašumā, kas atrodas /Adrese B/. Līdz ar to minētais pieteicējiem piederošais nekustamais īpašums ir šķērslis sociālās palīdzības saņemšanai, kā arī Sociālajam dienestam nav iespējas apsekot pieteicēju dzīvesvietu un izvērtēt mājsaimniecības kopējos materiālos resursus.

Tas, savukārt, ir pamats noraidīt pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru pieteicējiem tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss, izdošanu, kā arī pienākuma uzlikšanu Sociālajam dienestam aprēķināt un izmaksāt dzīvokļa pabalstu par laika posmu no 2024.gada 1.janvāra līdz 2024.gada 30.jūnijam.

[5] Pieteicēji par Administratīvās rajona tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot pieteikumu apmierināt, pamatojoties uz pieteikumā ietvertajiem argumentiem un norādot turpmāko.

[5.1] Sociālās palīdzības atteikums ir pamatots ar to, ka pieteicēji nedzīvo deklarētajā adresē, minētajam piekritusi arī tiesa, taču privātās dzīves kontrole ir nelikumīga darbība, ar to nevar pamatot administratīvo aktu.

[5.2] Pieteicēji nav tikuši informēti par Sociālā dienesta apmeklējumu, līdz ar to ar apsekošanas aktos sniegtajām ziņām par faktiem nevar pamatot administratīvajā aktā ietverto atteikumu.

[5.3] Lietā nav iegūta informācija par pieteicēju vienīgā nekustamā īpašuma vērtību, līdz ar to pieteicēju īpašuma tiesības uz to nav šķērslis trūcīgas personas statusa iegūšanai.

[5.4] Nav pamatots tiesas secinājums, ka pieteicēja nav ievērojusi tiesību nomās noteikto pienākumu reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā un pildīt bezdarbnieka pienākumus, jo pieteicēja ir pensionāre.

[6] Komisija paskaidrojumā par apelācijas sūdzību pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā norādītajam pamatojumam. No Sociālais dienesta sociālā darbinieka 2024.gada 20.marta, 25.marta un 27.marta apsekošanas aktiem izriet, ka pieteicēji deklarētajā dzīvesvietā nav sastopami un ikdienā tur neviens nedzīvo. Minētais izriet arī no Sociālā dienesta sociālās darbinieces /Adrese B/ /Persona C/ 2024.gada 13.februāra atzinuma, kurā citastarp norādīts, ka pieteicēju faktiskā dzīvesvieta ir /Adrese A/, pieteicējai vairākkārt skaidrots pienākums reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā, ka pieteicēja izvairās no tikšanās klātienē ar sociālo darbinieku, apmeklējusi to tikai dažas reizes, kad vasaras mēnešos uzturējusies deklarētajā adresē. Sociālais darbinieks regulāri apseko pieteicējas dzīvesvietu, taču viņu tur nesastop.

Papildus Komisija norāda, ka situācija ar pieteicēju sastopamību to deklarētajā dzīvesvietā nav mainījusies. Komisijā saņemts Sociālā dienesta 2025.gada 17.marta apsekošanas akts, no kura secināms, ka pieteicēji to deklarētajā dzīvesvietā nav sastopami un faktiski tur neviens nedzīvo, pie mājas nav redzami cilvēku pēdu nospiedumi, durvis neviens neatvēra. Aktā arī norādīts, ka iepriekšējās apsekošanās 2024.gada 10.oktobrī, 12.decembrī un 2025.gada 8.janvārī mājās arī neviens netika sastapts.

Neiespējamība apsekot faktisko dzīvesvietu, cita starp minēto pienākumu neizpildes gadījumā, ir šķērslis objektīvai mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanai un ir pamats atteikt trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa vai sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu.

Motīvu daļa

[7] Apgabaltiesa konstatē, ka izskatāmajā lietā administratīvais process iestādē tika ierosināts uz pieteicējas iesnieguma pamata. Savukārt pieteikumu tiesā iesniedza abi pieteicēji kopā, kaut gan pieteicējs iestādē nebija vērsies un lūgumu piešķirt trūcīgas mājsaimniecības statusu un izmaksāt dzīvokļa pabalstu par laika posmu no 2024.gada 1.janvāra līdz 2024.gada 30.jūnijam iestādei nav izteicis. Tāpat viņš nav rakstveidā pilnvarojis pieteicēju viņa vārdā vērsties iestādē.

Administratīvā procesa likuma 188.panta pirmā daļa noteic, ka pieteikumu par administratīvā akta izdošanu, atcelšanu, spēkā esamību, atzīšanu par prettiesisku vai par administratīvā akta izdošanas procesā pieļauta procesuālā pārkāpuma konstatēšanu var iesniegt viena mēneša laikā no dienas, kad stājies spēkā augstākas iestādes lēmums par apstrīdēšanas iesniegumu. Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumu Komisijā nebija iesniedzis, to bija parakstījusi vienīgi pieteicēja (*lietas 1.sējuma 47. -49.lapa*). Tas nozīmē, ka pieteicējs nav ievērojis normatīvajos aktos noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Arī apstāklis, ka iestāde ir vērtējusi pieteicēja ienākumus ģimenes kopējo ienākumu kontekstā nav pamats ignorēt pieteicēja izrādīto pasivitāti administratīvajā procesā iestādē.

Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesai ir pienākums atstāt pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Ievērojot minēto pieteicēja pieteikums ir atstājams bez izskatīšanas.

[8] Kā tika norādīts iepriekš, izskatāmajā lietā administratīvais process iestādē tika ierosināts uz pieteicējas 2023.gada 14.decembra iesnieguma ar lūgumu pagarināt trūcīgas mājsaimniecības statusu pamata, kas vērtējams kā lūgums noteikt šo statusu arī turpmākam laika posmam – 2024.gada pirmajam pusgadam.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja strīdus periodā (2024.gada pirmais pusgads), par kuru viņa lūdz piešķirtmaznodrošinātas mājsaimniecības statusu, ir bijusi /Adrese C/ pensijas saņēmēja, savukārt pieteicējai vēl nebija tiesību saņemt Latvijas Republikas valsts vecuma pensiju. Prognozējami, ka šādas tiesības pieteicējai var rasties 2026.gada 11.jūnijā saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmajā daļā noteikto, ja viņai būs pietiekams apdrošināšanas stāžs un izpildīsies citi minētajā normā paredzēti priekšnoteikumi.

Sociālās palīdzības likuma 36.panta otrā daļa noteic, ka personai darbspējīgā vecumā (personas dzīves posms no 15 gadu vecuma līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamajam vecumam (*minētā likuma 1.panta 31.punkts*)), kura vēlas saņemt sociālās palīdzības pabalstus, izņemot pabalstu krīzes situācijā, vai izziņu par atbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusam un kura nestrādā, ir pienākums reģistrēties Nodarbinātības valsts aģentūrā un pildīt bezdarbnieka pienākumus.

Minētās normas izpratnē valsts vecuma pensija nozīmē tieši Latvijas Republikas valsts vecuma pensiju, bet ne citas valsts pensiju, jo Latvijas normatīvajos aktos tiek regulētas Latvijas valsts jurisdikcijai pakļautas tiesiskās attiecības.

Pieteicējas viedoklis, ka viņas kā /Adrese C/ pensijas saņēmējas statuss būtu pielīdzināms Latvijas Republikas valsts pensijas saņēmējas statusam, nav balstīts tiesību normās. Tas nozīmē, ka pieteicējai nav subjektīvu tiesību uz šādu statusa pielīdzināšanu.

Atbilstoši tiesu praksē nostiprinātajām atziņām subjektīvo publisko tiesību priekšnoteikums ir tiesību norma. Tiesību norma piešķir personai subjektīvās publiskās tiesības, ja:

1) tā uzliek pienākumu valsts pārvaldei rīkoties noteiktā veidā;

2) šis pienākums kalpo arī individuālai tiesību aizsardzībai;

3) persona pieder pie ar normu aizsargāto personu loka.

Ja nav konstatējams neviens no minētajiem priekšnosacījumiem, nav pamata secinājumam, ka personai ir subjektīvās publiskās tiesības (*Senāta 2015.gada 20.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-766/2015, 6-70002015, 10.punkts, 2013.gada 21.februāra lēmuma lietā Nr.SKA-286/2013 11.punkts un 2011.gada 27.maija lēmuma lietā Nr.SKA-641/2011 6.punkts*).

Apgabaltiesa no Nodarbinātības valsts aģentūras sniegtās informācijas konstatē, ka pieteicēja zaudēja bezdarbnieka statusu 2023.gada 5.decembrī saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras Krāslavas filiāles 2023.gada 27.decembra lēmumu Nr.231108-188zaud, jo individuālajā darba meklēšanas plānā noteiktajā dienā – 2023.gada 5.decembrī – viņa neieradās Nodarbinātības valsts aģentūrā un neuzrādīja normatīvajos aktos noteiktos dokumentus. Minētais

lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 12.panta pirmās daļas 6.punktu, kas noteic, ka bezdarbnieka statusa zaudēšanas pamats ir bezdarbnieka pienākumu nepildīšana bez attaisnojoša iemesla.

No minētā secināms, ka pieteicēja nekvalificējas ne sociālās palīdzības pabalstu saņemšanai, ne arī trūcīgas mājsaimniecības statusam, jo nebija izpildījusi pienākumu pildīt bezdarbnieka pienākumus.

[9] Atbilstoši likuma „Par sociālo drošību" 26.pants pirmajā daļā noteiktajam personai, kura iesniedz pieprasījumu pēc sociālajiem pakalpojumiem vai tos saņem, ir pienākums sniegt pilnīgas pakalpojuma saņemšanai nepieciešamās ziņas. Savukārt, ja persona, kura vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus, ļaunticīgi nepilda līdzdarbības pienākumus, sociālo pakalpojumu sniedzējs pilnīgi vai daļēji var pārtraukt sociālo pakalpojumu sniegšanu (minēta likuma 32.panta pirmā daļa).

Sociālās palīdzības likuma 7.panta 6.punkts noteic klienta pienākumu atļaut sociālā darba speciālistam apsekot dzīvesvietu, ja sociālo pakalpojumu vai sociālās palīdzības saņemšana saistīta ar klienta materiālo resursu novērtēšanu vai dzīvesvietas apsekošana ir nepieciešama, veicot sociālo darbu ar klientu.

No minētā normatīvā regulējuma secināms, ka personai, kura pretendē uz sociālo palīdzību, ir pienākums atļaut sociālā darba speciālistam apsekot tā dzīvesvietu. Tas nozīmē, ka apelācijas sūdzībā izteikti argumenti par to, ka pieteicējas dzīvesvietas apsekošana būtu uzskatāma par prettiesisku pašvaldības iestādes rīcību, ir nepamatoti.

[10] Izskatāmajā gadījumā pieteicēja pretendē uz sociālās palīdzības saņemšanu no pašvaldības, kurā pieteicēja ir deklarējusi savu dzīvesvietu. Taču situācijā, ja pašvaldībai ir radušās šaubas par to, vai persona faktiski dzīvo deklarētajā dzīvesvietā, tad personas deklarētās dzīvesvietas apsekošana no tiesību viedokļa ir atbilstošs instruments šāda fakta apstiprināšanai.

Lietas materiāliem ir pievienots Sociālā dienesta sociālā darbinieka 2024.gada 13.februāra atzinums, kurā fiksēts, ka pieteicēja izvairās no tikšanās klātienē ar sociālo darbinieku, apmeklējusi to tikai dažas reizes, kad vasaras mēnešos uzturējusies deklarētajā adresē. Sociālā dienesta sociālā darbiniece izteica pieņēmumu, ka pieteicējas faktiskā dzīvesvieta ir /Adrese A/ (*lietas 1.sējuma 58.lapa*). Ievērojot, ka sociālā darbinieka 2024.gada 13.februāra atzinumā ietvertais pieņēmums par pieteicējas dzīvesvietu /Adrese A/ netika balstīts pierādījumos, apgabaltiesai radās pienākums šo faktu pārbaudīt objektīvās izmeklēšanas procedūrā.

Lai pārliecinātos, vai pieteicējas dzīvesvieta ir reģistrēta arī /Adrese A/, tika nosūtīts pieprasījums /Adrese A/ kompetentajai iestādei, taču atbilde uz šo pieprasījumu apgabaltiesā netika saņemta.

Vienlaikus tika pieprasīta arī informācija Valsts robežsardzei par pieteicēju Latvijas – /Adrese A/ robežas un Latvijas – /Adrese C/ robežas šķērsošanas datumiem, lai pārliecinātos, kuras valsts (Latvija vai /Adrese C///Adrese A/) teritorijā pieteicēji noteiktajā laika posmā uzturas ilgāk. No sniegtām atbildēm (*lietas 2.sējuma 96., 161.lapa, ierobežotas pieejamības informācija*) atzīstams, ka Valsts robežsardzes elektroniskajā informācijas sistēmā reģistrētās ziņas par pieteicēju robežas šķērsošanas gadījumiem nerada skaidru priekšstatu par pieteicēju uzturēšanās ilgumu vienas vai otras valsts teritorijā. Tā piemērām, atbildē norādīts, ka pieteicēja izceļoja no Latvijas Republikas gan 2023.gada 26.novembrī, gan 2024.gada 20.maijā, bet atbildē minētais nesniedz ziņas par to, kad pieteicēja pēc 2023.gada 26.novembra izceļošanas uz /Adrese A/ atgriezās Latvijā.

Apkopojot iestādes 2024.gada 20.marta, 25.marta, un 27.marta apsekošanas aktos sniegtās ziņas par faktiem kopsakarā ar 2024.gada 13.februāra atzinumā konstatēto, ka gan 2024.gada februārī, gan martā pieteicēja nebija sasniedzama deklarētajā dzīvesvietā un ap nekustamo īpašumu novērotais neliecināja par cilvēku uzturēšanos tajā, un to, ka pieteicēja 2023.gada 5.decembrī neieradās Nodarbinātības valsts aģentūrā, ar Valsts robežsarzes sniegto informāciju par pieteicējas izceļošanu uz /Adrese A/ 2023.gada 26.novembrī, secināms, ka pieteicēja 2024.gada pirmajā pusgadā pārsvarā dzīvoja /Adrese A/ (vai citviet, jo apgabaltiesas rīcībā ir informācija tikai par Latvijas – /Adrese A/ robežas un Latvijas – /Adrese C/ robežas šķērsošanas datumiem), līdz ar to viņai nav piešķirama sociālā palīdzība no Latvijas Republikas pašvaldības, kurā viņa deklarēja savu dzīvesvietu.

Tiesību uz sociālo palīdzību noraidījuma pamatu vēl jo vairāk pastiprina Valsts robežsardzes apgabaltiesai sniegtā informācija, ka pie pieteicējas, viņai 2024.gada 20.maijā šķērsojot Latvijas valsts robežu ar /Adrese A/, muitas kontroles veikšanas gaitā muitas amatpersonas konstatēja ievērojamu naudas līdzekļu apmēru. Valsts robežsardze informēja, ka pieteicēja kā transportlīdzekļa pasažiere mēģināja pārvietot pāri Latvijas Republikas robežai 3000 *euro*, kuru izmantošanas mērķi nav varējusi pamatot. Savukārt lietai pievienotais aizdevuma darījumu apliecinošais dokuments, atbilstoši kuram pieteicēja /Datums A/ no trešās personas aizņemas un vēlāk, /Datums B/, atdod naudas līdzekļus (*lietas 2.sējuma 251.lapa*) noslēgts privātā kārtībā, līdz ar to minētā dokumenta datumam nav piešķirama publiska ticamība, jo objektīvi nav nosakāms patiess dokumenta noformēšanas datums. Ievērojot, ka pieteicēja atbilstoši iepriekš konstatētajam tieši pārkāpuma brīdī nav varējusi pamatot naudas līdzekļu izmantošanas mērķi, apgabaltiesa lielāku ticamību piešķir Valsts robežsardzes sniegtajai informācijai, ka pieteicēja nav varējusi pamatot mērķi, ar kādu šo summu mēģinājusi pārvietot pāri valsts robežai.

Apgabaltiesas vērtējumā ir svarīgs arī apstāklis, ka pieteicēja, spriežot pēc /Datums A/ aizņēmuma mērķa, līdzekļus bija plānojusi izmantot veselības pakalpojumu saņemšanai (bez norādes, kurā valstī), taču tos bija atdevusi aizdevējam uzreiz pēc 20.maija incidenta, t.i., /Datums B/, kas neliecina par noformētā aizņēmuma patieso mērķi. Spriežot pēc iesniegtajā dokumentā norādītās informācijas, pieteicēja pēc neveiksmīga robežas šķērsošanas mēģinājuma atteikusies izmantot naudas līdzekļus ārstēšanai. Minēto secinājumu nemaina arī pieteicējas iesniegums Valsts robežsardzei par nepatiesu informāciju (*lietas 2.sējuma 232.lapa*), jo tas pats par sevi nepierāda pieteicējas sniegto ziņu patiesumu, turklāt apgabaltiesa nevar pārvērtēt ārpus prasījuma robežām (pieteicējas strīdu ar robežsardzi) esošus jautājumus.

Robežsardzes sniegtās ziņas par faktiem, ka pieteicējas rīcībā 2024.gada 20.maijā bija 3000*euro,* apgabaltiesas vērtējumā apstiprina arī to, ka pieteicējas pašvaldībai sniegtā informācija par viņas ģimenes ienākumiem 2024.gada pirmajā pusgadā nav bijusi patiesa.

Ņemot vērā minēto, pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam, pieteicējas dzīvesvietas deklarēšanas faktu Latvijā pats par sevi neapstiprina pieteicējiem piešķirtās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, lietā iesniegtie ikmēneša komunālo pakalpojumu rēķini (akciju sabiedrības ,,Latvenergo" un SIA ,,Latvijas Mobilais Telefons" 2023.gada decembra, 2024.gada janvāra, februāra, marta, aprīļa un novembra, 2025.gada februāra un aprīļa rēķini,*lietas 2.sējuma 12.-27.lapa*), līgumi un rēķini mājas atjaunošanai (pieteicēji iebilduši tieši 2023.gada 25.aprīļa pavadzīmes /Numurs/ nepievienošanai lietai), kā arī citi pierādījumi. Savukārt pieteicējas Sociālajā dienestā personīgi parakstītie dokumenti (atbilstoši Komisijas norādītajam uz viena no dokumentiem nav pieteicējas paraksta,*lietas 2.sējuma 216.-217.lapa*) laika posmā no 2023.gada 30.jūnija līdz 2023.gada 31.decembrim, kurus pieteicēja tostarp lūgusi izprasīt arī apgabaltiesai (*lietas 2.sējuma 45.-52., 172., 191., 212., 218.-220., 223.-224.lapa*), neattiecas uz strīdus periodu un tādējādi neapliecina pieteicējas norādīto. Savukārt no pieteicējas iesniegtā nosūtījuma uz Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisiju apgabaltiesai nav iespējams pārliecināties par nosūtījuma sagatavošanas datumu, jo pieteicēja arī pēc atkārtota apgabaltiesas aicinājuma nav iesnieguši attiecīgo dokumentu pilnā apjomā, lai būtu iespējams pārliecināties par minētā dokumenta datumu.

[11] Pieteicēja ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 27.maija lēmumu atbrīvota no valsts nodevas samaksas par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā un ar 2025.gada 26.februāra lēmumu par apelācijas sūdzības iesniegšanu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto un piekto daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Šādos gadījumos tiesa pieteicēja pienākumu samaksāt valsts nodevu attiecīgajā apmērā norāda sprieduma rezolutīvajā daļā. Šā panta ceturtajā daļā paredzētais pieteicēja pienākums pieteikuma noraidīšanas gadījumā samaksāt valsts nodevu nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u.tml.). Ņemot vērā to tiesību un interešu nozīmīgumu, kuras pieteicējs bija vēlējies aizsargāt, izņēmuma kārtā tiesa (tiesnesis) arī citos gadījumos ar motivētu lēmumu var atbrīvot pieteicēju no pienākuma samaksāt valsts nodevu, ja pieteikums tiek noraidīts.

Ņemot vērā, ka izskatāmajā lietā izskatīts prasījums par sociālās palīdzības piešķiršanu, apgabaltiesa secina, ka pieteicējai nav nosakāms pienākums samaksāt valstij valsts nodevu.

[12] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti secināja, ka pieteicēja faktiski nedzīvo nekustamajā īpašumā, tomēr pirmās instances tiesas secinājums, ka pieteicējiem piederošais nekustamais īpašums pats par sevi ir šķērslis sociālās palīdzības saņemšanai, ir priekšlaicīgs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punktu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, tiesa

nosprieda

atstāt bez izskatīšanas /Persona B/ (*/Persona B/*) pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru viņa ģimenei tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss, izdošanu, un pienākuma uzlikšanu Krāslavas novada pašvaldības iestādei ,,Sociālais dienests" aprēķināt un izmaksāt dzīvokļa pabalstu par laika posmu no 2024.gada 1.janvāra līdz 2024.gada 30.jūnijam;

noraidīt /Persona A/ (*/Persona A/*) pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru viņas ģimenei tiktu piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss, izdošanu, un pienākuma uzlikšanu Krāslavas novada pašvaldības iestādei ,,Sociālais dienests" aprēķināt un izmaksāt dzīvokļa pabalstu par laika posmu no 2024.gada 1.janvāra līdz 2024.gada 30.jūnijam.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneses: I.Kaļiņina S.Liniņa R.Paegle